

Surrealistisch arbeidersparadijs

West-Australië staat op z'n kop. Om goud, nikkel, ijzererts. Oude mijnen worden heropend en er is een ongekend tekort aan arbeiders. Chinezen en Vietnamezen melden zich.

Ferdi Schrooten

Bij het kampvuur van de kleine goudmijn van Mount Ida slaakt projectleider Ken Garbellini een diepe zucht. Een dozijn mensen heeft hij werken op de mijn in de droge *outback*, hooguit de helft acht hij geschikt. „Ongemotiveerd, werkschuw. Het maakt ze geen donder uit hoeveel meter we per dag vooruit komen. Ze krijgen toch wel betaald. En over twee weken werken ze weer ergens anders.”

Hij heeft geen keuze. Er zijn al miljoenen euro's gestoken in de heropende mijn, die decennia in een diepe slaap heeft verkeerd. Dus nu moet het goud op zo'n 300 meter diepte (geschatte waarde: bijna 10 miljoen euro) snel naar boven worden gehaald. „Maar eerlijk gezegd betwijfel ik of we de goudlaag bereiken voor het geld op is”, zegt Garbellini.

Het bruijt van de mijnactiviteit in West-Australië. De grootste staat van het land bevat een schat aan grondstoffen. Door de explosief toegenomen vraag uit India en vooral China zijn de prijzen op de wereldmarkt voor goud, nikkel en ijzer zo sterk gestegen dat overal in West-Australië nieuwe mijnen worden geopend.

Ook in regio's die voorheen vooral dreven op toerisme, landbouw en visserij. „Bij Geraldton heeft de mijnbouw voor ijzererts de visserij en veehouderij opens ingehaald als economische motor”, zegt Matthew Payne van de Kamer voor Mineralen en Energie. „Dat is echt ongekend.”

Verlaten mijnen worden heropend. Payne: „Veel mijnbouw hier is jaren geleden over de kop gegaan door dalende wereldmarktprijzen. Nu wegen de kosten weer op tegen de opbrengsten, ook door de nieuwe technologie – we zijn in staat om nu beter te bepalen waar een grondstof zit en om die op een meer efficiënte wijze naar boven halen.”

De Gwalia Deeps is zo'n gereanimeerde mijn. Tot in de jaren zestig van de vorige eeuw was Gwalia een levendig mijnwerkersdorp, met sportclubs, zwembad en elke week wel een feest. Toen de goudmijn sloot, zoals in de

Vrijwel elke dag wordt een voetbalveld of groter in de open mijn 'Super Pit' in Kalgoorlie weggeblazen, zodat men het goud uit het puin kan winnen. (Foto Bloomberg)

Wie staat er voor de klas als alle leraren in de mijnen werken?

tweede helft van de vorige eeuw met zoveel goudmijnen gebeurde, veranderde Gwalia binnen een jaar in een spookdorp. „Er zit nog anderhalf miljoen *ounce* aan goud”, zegt Shane McLeay, projectleider van de Gwalia Deeps (een *tray ounce* is 31,1034768 gram).

Hij rijdt met zijn terreinwagen langs de rand van de krater naar beneden. „In de eerste zestig jaar hebben ze hier evenveel goud weggehaald als wij straks in tien jaar gaan doen”, zegt McLeay. Volgend jaar verwacht hij het eerste ruwe Gwalia-goud te winnen in de hypermoderne fabriek naast de mijn, waar dan 200 man zullen werken.

De geschatte winningskosten van 90 miljoen euro kunnen nog aardig oplopen als de arbeidsmarkt overspannen blijft. Een risico, zegt Hugh Gallagher van de Kamer van Koophandel in Kalgoorlie. Hij wijst op het miljardenproject van BHP Billiton in Ravensthorpe. In het zuiden van West-Australië heeft de Australisch-Brise mijngigant een nieuwe nikkelmijn in ontwikkeling. „De aanvankelijke investeringskosten zijn sinds het project van start ging al opgeschroefd van omgerekend 0,8 miljard euro naar 1,4 miljard euro”, zegt Gallagher. „Vooral door de stijgende loonkosten.”

In Kalgoorlie, Australië's goudhoofdstad, hangen de etalages van de uitzendbureaus vol met goedbetaalde banen in de mijnbouw. Contractlonen zijn in drie jaar met 70 procent gestegen. Op de mijnbouwschool in Kalgoorlie heeft iedereen al een baan voordat hij of zij is afgestudeerd. „Geologen moesten een paar jaar geleden nog taxi rijden om wat te kunnen verdienen. Nu is niet aan ze te komen”, zegt directeur Eric Grimsey. „Een net afgestudeerde geoloog of

mijningsingieur verdient 60.000 euro per jaar. Vijf jaar geleden was dat nog 36.000 euro.” De uitzendbureaus verdienen goud geld. Sommige bureaus brengen gewilde krachten om het half jaar elders onder. Grimsey: „Elke keer vangen ze 20 tot 30 procent van het jaarsalaris.”

Backpackershostels in Kalgoorlie zitten vol met 'mijnwerkers' uit heel Australië, getuige de werk-schoenen bij de voordeur en de vuile oranje overalls in de wasserettes. Velen hebben geen ervaring ondergrond, laat staan een passende opleiding. Ze worden *on the job* getraind. En dus mag de 23-jarige computerprogrammeur Dale Gorden uit de staat New South Wales

zich nu explosieven-assistent noemen. Hij boort in een rasterpatroon de gaten waar de explosieven in gestoken worden, en waarmee een tot twee maal daags een voetbalveld of groter in de open mijn 'Super Pit' wordt weggeblazen, zodat het goud uit het puin gewonnen kan worden.

„Over een paar maanden mag ik zelf de explosieven plaatsen. Mijn huidige salaris van 15 euro per uur verdrievoudigt dan”, zegt Gorden in een bar in Kalgoorlie, waar topless dames het bier tapen. Met zijn vriendin werkt Gorden een paar jaar in de mijnbouw om geld te kunnen sparen voor een huis. Daarna hoopt hij weer als programmeur aan de slag te gaan.

In de Mount Ida-goudmijn vertelt een van de jonkies op een diepte van 280 meter ondergronds eenzelfde verhaal. Hij is een van de krachten die projectleider Garbellini als „werkschuw” betitelt. „Ik doe dit alleen voor het geld”, zegt de jongen, begin twintig, die ongeschoolde arbeid verricht door puin na een explosie met een kiepwagen op rails af te voeren naar de schacht. De herrie van de pneumatische boor en graafmachine is enorm. Er moet voortdurend water gesproeid worden langs de wanden om stoflonden te voorkomen. De jongen haalt zijn schouders op. „Niet slecht toch, 15 euro per uur?”

De aanzuigende werking van de mijnindustrie begint andere sectoren

parten te spelen. De ene week is het de politie die klaagt over „weglekkend” personeel, de andere week zijn het de gevangenis die de noodklok luiden over overvolle cellen en een tekort aan bewakers, die voor het snelle geld in de mijnen kiezen.

„Ik heb het nog nooit zo gezien als nu”, zegt Gallagher van de Kamer van Koophandel in Kalgoorlie. In het verleden was het altijd wel zo dat er veel vraag was naar een of meer van de grondstoffen en dat de andere minder in trek waren. „Maar nu hebben we een piek over de hele lijn: olie, gas, ijzer, goud, en vooral nikkel. Het is bijna surrealistisch.”

Gallagher maakt zich zorgen. En met

Mijnbouw bloeit, maar mijn dorpen sterven

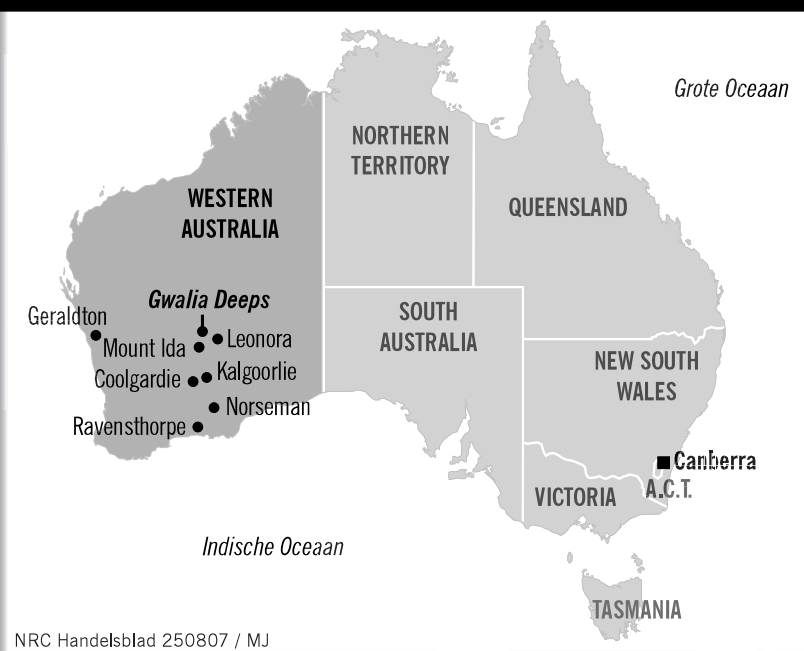
De *boom* mijnbouw gaat grotendeels voorbij aan dorpen in de omgeving. Plaatsjes als Norseman, Gwalia en Leonora profiteerden vroeger nog rijkelijk van de mijnbouw. Mijnen bouwden clubgebouwen, zwembaden, sponsoren feesten en sportwedstrijden. Nu overheerst in de *outback* het gevoel dat de bedrijven voor miljoenen dollars aan metalen en mineralen uit de grond halen zonder tegenprestatie. Dat komt allemaal door de *fly-in-fly-out-business*. Veel mijnwerkers willen tegenwoordig niet meer verhuizen naar de *outback*. Door de bank genomen werken de mijnwerkers twee weken elke dag twaalf uur, daarna wor-

den ze teruggevlogen naar de stad voor een week verlof.

Zelden komen ze nog van hun kamp. Tot in de meest afgelegen gebieden zorgen de mijnbedrijven voor hun personeel. In de dorpen zijn winkels en kroegen gesloten, het verenigingsleven is op sterven na dood.

De autoriteiten in West-Australië werken nu samen met mijnbedrijven om zeltogende plaatsen nieuw leven in te blazen en de *fiffo-business* in te krimpden. Coolgardie, eens een stad maar nu een dorp, bouwt mijnwerkerswijken en werkt aan de bouw en uitbreiding van scholen, winkels, uitgaansleven en gezondheidsvoorzieningen.

Australië

Dunbevolkt West-Australië zwartepunt

Volgens recente cijfers van de Kamer voor Mineralen en Energie in West-Australië wordt in deze staat voor 36 miljard euro aan nieuwe mijnbouwprojecten ontwikkeld, zoals ijzererts en nikkel, inclusief nieuwe spoorwegen en havens.

Met 20 miljard euro had de mineralensector van West-Australië in 2005 een grotere exportwaarde dan die van de andere staten samen. Zo levert West-Australië in zijn centje 40 procent van China's import aan ijzererts. Meer dan driekwart van alle productie in West-Australië komt uit de grondstoffense-

ctor. Van alle staten groeit de vraag naar arbeid dan ook verreweg het sterkst in het dunbevolkte West-Australië. De mineralensector schat dat in 2015 in heel Australië het dubbele aantal werknemers nodig is ten opzichte van 2005.

Geprobeer wordt om de arbeidsparticipatie onder vrouwen omhoog te krijgen en hun banen aan te bieden als bijvoorbeeld vrachtwagenchauffeur in open mijnen. Vanuit de industrie wordt ook gevraagd om ruimere versterking van visa aan buitenlandse werknemers.

Hoe Australië de mondiale honger naar zijn grondstoffen uit alle macht probeert te stillen

hem steeds meer mensen in West-Australië. Als leraren, ambtenaren, politiemensen en verpleegkundigen kiezen voor de mijnindustrie – ondergrond, als vrachtwagenchauffeur en in administratieve functies – wie staat er straks dan nog voor de klas, bestrijdt de criminaliteit, verzorgt ouderen en zieken en doet alle papierwerk van de overheid?

Gallagher vreest een sociale implosie. „Straks hebben we onvoldoende mensen die de smerolie van de samenleving vormen. En wat moeten we dan? Opbieden tegen de mijnindustrie en de salarissen in de publieke sector ook maar opschroeven? Dan houden we van alle welvaart van de mijnbouw niet veel over.”

Tot nu toe hebben stijgende grondstofprijzen een groot deel van de kostenstijgingen gecompenseerd. „Nikkelproductie is daardoor bijvoorbeeld nog steeds zeer winstgevend”, zegt Matthew Payne. „Maar je mag je afvragen wat er gebeurt als de nikkelprijs zijn plafond bereikt, met al die enorme investeringen die mijnbouwondernemingen op dit moment hebben lopen, terwijl ze soms nog niet eens produceren.” Gallagher: „We zien nu al dat sommige bedrijven in de mijnindustrie niet eens meer inschrijven op grote, lucratieve projecten, simpelweg uit vrees dat ze de mankracht niet kunnen krijgen om de klus te klaren.”

Er is een alternatief dat de druk op de arbeidsmarkt kan verlichten.

Aziatische conglomeraten bieden aan om de hele exploitatie van mijnen voor hun rekening te nemen. Maar de staat heeft onlangs een Vietnamese consortium de deur gewezen. De Vietnamezen wilden zelf met eigen materieel en mijnwerkers een Australische goudmijn uitpopen. De Australische regering vreest de controle over de sector te verliezen en is bang voor weglekkend kapitaal. „Winst en lonen zullen naar Vietnam gaan”, zegt Gallagher. Bovendien is er vrees dat grootschalige mijnbouw door Aziaten de hoge kwaliteitsstandaarden en veiligheid voor werknemers aantast. Gallagher: „We hebben een reputatie hoog te houden.”

Australië werft liever mijnwerkers uit Zuid-Afrika, de VS en Canada. Ook wegens de taal. „We hebben onlangs een proef met een paar Chinese mijnwerkers afgeblazen. De eerste kon ondergrondse amper communiceren. Veel te gevaarlijk. De anderen hebben we niet eens laten komen.”

Vraag is of dat zo blijft. Gallagher: „Deze boom is zo ongelooflijk heftig. Hij zou wel eens twintig jaar kunnen gaan duren. De druk om de grondstoffen te winnen is enorm. In de gewone bouw in de grote steden van Australië zie je ook al dat de overzeese bouwvakkers massaal vanuit Azië worden binnengehaald.”

Nieuwe golf arbeidsongeschikt verklaarden op komst

Dezer dagen legt het kabinet de laatste hand aan de rijksbegroting voor het komende jaar. Nadat bewindslieden hun plannen voor de komende vier jaar enkele maanden met hulp van *spindoctors* aan de bevolking hebben verkocht, breekt nu het moment van de waarheid aan. De financiële bijlage bij het regeerakkoord belooft een Miljoenennota met veel gal. Volgend jaar gaat een enkele belasting omlaag. Een nieuwe heffing op vliegtickets, en hogere belastingen op energie, benzine slurpende auto's, drank en tabak moeten in totaal 1,5 miljard euro extra opleveren. Ook de inkomstenbelasting drukt in 2008 zwaarder, doordat de belastingkorting, waarop iedereen recht heeft, niet wordt verhoogd.

Mede door deze fiscale maatregelen krimpt volgend jaar de koopkracht van de grote meerderheid van de huishoudens, hoewel de economie floreert. Ongewild zullen velen in de marktsec-

tor zich uitstekend redden, maar voor uitkeringontvangers is schraalhans straks opnieuw keukenmeester. Naast lastenverzwaringen zitten ook bezuinigingen op bestaande overheidsuitgaven in de politieke pijplijn, die samen optelend tot ten minste 3,6 miljard euro. Tegenover al dit 'zuur' in de vorm van hogere lasten en besparingen op de uitgaven, trekt het kabinet in het beste geval 2,7 miljard euro uit voor nieuw beleid.

Inmiddels stapelen de tegenvallers zich op. De zorguitgaven liggen nu al vele honderden miljoenen boven het plafond dat een half jaar geleden bij de kabinetformatie is afgesproken. Daarom komt minister Klink (Volksgezondheid, CDA) met extra bezuinigingen op de thuiszorg en de ziekenhuiszorg. Het generaal pardon voor asielzoekers loopt veel meer in de papieren dan eerder was verondersteld. En de uitgaven van het ministerie van Defensie voor de vermissie in Afghanistan gaan de overeen-

gekomen budgettaire perken grotelijks te buiten. Aan schatkistebewaarder Bos (PvdA) de ondankbare taak zijn collega's van de *spending departments* zoveel mogelijk in het financiële gareel te houden. Zijn positie is er niet gemakkelijker op geworden, nu bijna 1 miljard van de voor 2008 ingeboekte 3,6 miljard euro aan bezuinigingen onhaalbaar lijkt. Het gaat hierbij trouwens niet om echte besparingen op de uitgaven, maar om grepen in de welgevulde kassen van woningcorporaties en provincies.

Het kabinet wil ieder jaar driekwart miljard euro bij de woningcorporaties afromen. Die hebben al duidelijk gemaakt zich met hand en tand tegen de ze ontegening te zullen verzetten. Wel valt er met de koop van de corporaties Aedes te praten over een alternatief. Daarbij zou de overheid voor driekwart miljard per jaar scholen en andere gebouwen van de corporaties kopen. Anders dan bij het oorspronkelijke kabi-

Flip de Kam

netsplan vindt in dit geval geen vermogensoverheveling ten nadele van de corporaties plaats. De onderhandelingen

lopen nog, maar het lijkt onwaarschijnlijk dat minister Bos het komende jaar de beoogde driekwart miljard euro van de corporaties kan incasseren. Het kabinet plan om de provincies – die voor een deel over aanzienlijke vermogens beschikken – jaarlijks 200 miljoen euro lichter te maken, zal vermoedelijk eveneens stranden door uitvoeringsproblemen en massaal verzet uit de kring van het middenbestuur.

Als of dit alles niet genoeg is, dreigt de schatkist in de komende tijd ook het slachtoffer te worden van een nieuw de-bacle bij de arbeidsongeschiktheidsverzekering. Het gaat dit keer niet om de WAO, maar om de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten. Deze 'Wajong' is bestemd voor mensen die vroeg gehandicapt zijn geraakt. Zij zijn nagenoeg allemaal volledig arbeidsongeschikt verklaard en hebben geen arbeidsplicht. Met de uitkering aan ruim 150.000 'Wajongers' is

thans 1,8 miljard euro per jaar gemeoid. Het beroep op de regeling groeit stormachtig, nu zij steeds meer bekendheid krijgt. Meer dan 80 procent van de nieuwe instroom is niet afgekeurd wegens lichamelijke gebreken, maar in verband met psychische en verstandelijke beperkingen. Het gaat daarbij steeds vaker om studerende van 18 jaar en ouder. Calculerende ouders en hun kroost beseffen hoe voordelig dit is. De Wajong-uitkering ligt op het niveau van het sociaal minimum en is aanzienlijk hoger dan de basisbeurs voor studenten. Lokale overheden ervaren een vergelijkbaar prikkel om moeilijk bemiddelbare bijstandjongeren, die op het gemeentelijke budget drukken, over te hevelen naar de Wajong, die door de rijksoverheid wordt gefinancierd.

De drempel van de regeling is niet hoog, want de keuringen voor de Wajong gebeuren door medewerkers van het Uitvoeringsinstituut Werknemers-

verzekeringen die door de leiding van de organisatie te 'soft' zijn bevonden om zich bij slechtmeuwspresprekken met WAO'ers staande te houden. Met zulke lankmoedige sluisswachters wekt het geen verwondering dat het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid verwacht dat het aantal Wajongers de komende decennia zal verdubbelen tot meer dan 300.000.

Het kabinet kent een deel van de financiële tegenvallers, die voor 2008 en latere jaren opdoemen, opvangen door de toegang tot de Wajong zo snel mogelijk dicht te schroeven. De regeling heeft weinig bestaansrecht naast de Wet Werk en Bijstand, die iedereen behalve studenten – dus ook jonggehandicapten – aanspraak geeft op een uitkering die nodig is om in de noodzakelijke kosten van levensonderhoud te kunnen voorzien, maar dan wel met de verplichting om zich naar vermogen beschikbaar te stellen voor de arbeidsmarkt.